

Tämä on rinnakkaistallenne. Rinnakkaistallenteen sivuasettelut ja typografiset yksityiskohdat saattavat poiketa alkuperäisestä julkaisusta.

Käytä viittauksessa alkuperäistä lähdettä:

Pakarinen, S. (2023). Ikäihmisten suun hoidon erityispiirteet. *Suuhygienisti*, 3, s. 34-37.

This is an electronic reprint of the original article.
This reprint may differ from the original in pagination and typographic detail.

Please cite the original version:

Pakarinen, S. (2023). Ikäihmisten suun hoidon erityispiirteet. *Suuhygienisti*, 3, s. 34-37.

© Suomen suuhygienistiliitto SSSL Oy

Suuhygienistin tehtäviin kuuluu myös kansanterveyden vahvistaminen. Ikäystävällisen yhteiskunnan vahvistaminen on mahdollisempaa suun terveydenhuollon ammattilaisten osaamisen kehittyessä.

IKÄÄNTYNEET

Ikäihmisten suun hoidon erityispiirteet

Suomen väestö ikääntyy. Vuoteen 2040 mennessä yli 75-vuotiaita arvioidaan olevan jo 900 000. Väestön vanhetessa asiakaskuntamme ikääntyy ja heidän suun terveyteen liittyvät haasteet monipuolistuvat. Miten suun terveydenhuollon ammattilaisten on tärkeä huomioida ikääntyneitä asiakkaita kohdatessaan tai ikääntyneiden suun terveyden edistämisen väestötason työtä suunnitellessaan?

Teksti Saira Pakarinen, Lehtori, Väitöskirjatutkija, Shg (AMK)

Kuvat iStockphoto ja kotialbumi

Suuhygienistin yksilövastaanotoilla vierailee vuosittain moni ikäihminen. Näillä luottamuksellisilla kohtaamisilla on merkitystä ikääntyneen elämään myös kansanterveyden näkökulmasta katsottuna.

Ikääntynyt väestö on vanhuuseläkkeeseen oikeutavassa iässä oleva väestö. Iäkkäistä henkilöstä puhutaan silloin, kun hänen fyysinen, kognitiivinen, psyykinen tai sosiaalinen toimintakyky on heikentynyt korkean iän myötä alkaneiden, lisääntyneiden tai pahentuneiden sairauksien tai vammojen vuoksi tai korkeaan ikään liittyvän rappeutumisen seurauksena.

Ikääntyneiden elämänlaadun ja toimintakyvyn edistämiseen kuuluu suun terveyden edistäminen ja ylläpitäminen sekä suun sairauksien hoito.

Vaikuttava suun terveyden edistäminen tarkoittaa yhä moniammatillisempaa ja -alaisempaa otetta. Suuhygienistin on tärkeää luoda tiiviit verkostot muihin ammattilaisiin. Erittäin suositeltavaa on tiivistää yhteistyötä ravitsemusterapeutin, puhe-terapeutin ja vanhustenhuollon henkilöstön kanssa. Näin voimme vastata paremmin ikääntyneiden moni-ilmeisiin terveyshaasteisiin, kuten aliravitsemukseen ja nielemisvaikeuksiin, joihin suun terveys kytkeytyy saumattomasti.

”Suuhygienistin tulee olla tietoinen myös siitä, millaisessa ympäristössä ja yhteisössä ikääntynyt elää, jotta hän voi tunnistaa yksilön suun terveyteen kohdistuvat riskit ja tuen mahdollisuudet realistisesti.”

Ikääntymisen yhteiskunnallinen, yhteisöllinen ja yksilöllinen taso

Terveyden edistämisen työn tulee perustua olemassa olevaan näyttöön perustuvaan tietoon ja tilastolliseen ymmärrykseen väestön terveyshaasteita. Suomessa on kattavaa tilastollista tietoa ikääntyneiden hyvinvoinnista ja toimintakyvystä, jota kannattaa hyödyntää hyvinvointialueilla ja kunnissa niin sairaanhoidon kuin terveyden edistämisen työn suunnittelussa ja toteuttamisessa. Vanhuspalvelulain mukaan hyvinvointialueilla on velvollisuus käyttää iäkkään henkilön palveluntarpeiden ja toimintakyvyn arvioinnissa RAI-arviointivälineistöä 1.4.2023 alkaen.

Suuhygienistin tulee olla tietoinen myös siitä, millaisessa ympäristössä ja yhteisössä ikääntynyt elää, jotta hän voi tunnistaa yksilön suun terveyteen kohdistuvat riskit ja tuen mahdollisuudet realistisesti. Varsinkin muistihasteista kärsivä asiakas tarvitsee lähiyhteisön tukea, eikä pärjää pelkästään enää oman kognitiivisen toimintakykynsä avulla. Mikäli asiakkaan pärjäämisestä herää huoli, on terveydenhuollon ammattilaisen velvollisuus tehdä huoli-ilmoitus.

Mistä asiakas motivoituu?

Myös ikääntynyt oppii, sillä kyky oppia säilyy läpi elämän. On tärkeää tunnistaa yksilöllisesti, mikä on asiakkaan elämässä tärkeää ja mikä häntä motivoi. Toiselle terveys voi olla tavoiteltava itseisarvo ja toiselle kivuttomuus sekä kyky pärjätä monien sairauksien kanssa on tärkein tavoite arjessa pärjäämiseen.

Meidän ei tule suuhygienistinä olettaa asioita asiakkaan puolesta, vaan olla uteliaita sekä kartoittaa ja haastaa asiakkaan terveystottumuksia- ja käsityksiä. Asiakasta kannattaa aina esimerkiksi kannustaa ja motivoida savuttomuuteen, sillä monta vuosikymmentä tupakkaa polttanut asiakaskin voi jonakin päivänä motivoitua savuttomuuteen ja muistaa meidän kannustuksemme ja kertomamme motivaation sytymisen hetkellä.

Miten takaamme ikääntyneelle parhaan mahdollisen hoidon?

Me suuhygienistit pystymme tarjoamaan kiireettömän vastaanoton, joka on ikääntyneen ja

Saira Pakarinen on lehtori ja väitöskirjatutkija.

mahdollisesti monilääkityn asiakkaan kohdalla erityisen tärkeää kattavan anamnestisen haastattelun onnistumiseksi. Parhaat mahdollisuudet toteuttaa vaikuttavaa terveyden edistämisen työtä tarkoittaa usein kiireetöntä työilmapiiriä, työn arvostusta sekä kattavan moniammatillisen konsultaation ja tiimityön sujuvaa toimintamallia.

Suuhygienistin ei tule jäädä yksin haastavissa potilastilanteissa, vaan muistaa osaavien kollegoiden ja tiimiläisten tuki. Potilaan suun terveyden kokonaisuhoitosuunnitelmasta vastaa hammaslääkäri ja asumisyksiköissä asukkaan kokonaisuhoitosuunnitelmasta osastonlääkäri, joten on tärkeää muistaa konsultoida heitä niin yllättävissä kuin tutuissakin tilanteissa.

Sinulle ikääntyneen kohtaaminen voi olla ammatillisena rutiinia, mutta asiakkaalle se saattaa olla päivän ainoa merkityksellinen ihmiskohtaaminen, joten kohtaamisen painoarvo voi olla yllättävän voimakas, kun olet siinä inhimillisellä ja myötätunnon oteella mukana. ■